

פרוטוקול מס' 95
מישיבת ועדת העבודה
שנערכה ביום ב', כ"ה בכסלו, תשל"ה
(9.12.74) שעה 10

נ כ ח ר

חברי הועדה:
היו"ר ש. אלמוזלינו
ז. אמיר
מ. גז
פ. גרוסר
מ. דיציאן
ה. זיידל
מ. כהן
א. לוונבראון
א. לין
א. מויאל
ח. שמעוני

מוזמנים:
חה"כ מ. שחל
י. ברק
מר הולין
עו"ד כפלאוי
ת. פנחסוביץ
- היועץ המשפטי, משרד העבודה
- לשכת התאום של הארגונים
הכלכליים
- מטעם משרד העבודה
- מטעם משרד המשפטים

מזכיר הועדה: י. שומרון

רשמה: מ. טרלו

סדר היום:
1. שאלה ותשובה
2. הצעה לסדר היום (חה"כ שחל)
3. הבטחת שכויות העובדות בפשיטת רגל
ובפירוק חברה
3. חוק בתי דין לעבודה תשל"ד - 1974 (תיקון)

היו"ר ש. אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה.

שאלה

ח. שמעוני: כסיום הישיבה שהיתה לנו ביום ששי בקשר לפיצויי ההתיקרות, סיכם המנכ"ל של הביטוח הלאומי עם היו"ר דיון שהיה במהלך הישיבה. לדעתי הדבר לא תואם ואני מבקש להביא את זה לדיון בישיבה הקרובה. בעתונים פורסם הדבר בהחלטה של ועדה. אני רוצה לערער על הדבר הזה. מה שפורסם הוא כניגוד להחלטת הוועדה. החלטת הוועדה קבעה שתוספת היוקר של ינואר תחול גם על פיצויי ההתיקרות. לזקנים עם הסבה סוציאלית היתה צריכה להעלאה להסתכם ב-44% ואילו בלי הסבה סוציאלית, זה היה 40%. מה שפורסם בעתונים זה 40% עם הסבה סוציאלית ו-35½ אחוז ללא הסבה סוציאלית. אני מבקש שהדבר הזה יירשם, שההחלטה הזאת איננה החלטה עד שנחזור לדיון לסכם ולברר מה בדיוק היתה ההחלטה.

היו"ר ש. אלמוזלינו: כל עוד הישיבה לא התפזרה ולא ננעלה ע"י היו"ר היא ישיבה חוקית. הודעתי שאני לא נועלת את הישיבה. מי שמצא לנכון ללכת, הלך. מי שנשאר עד הסוף - נשאר והיה שותף לכל ההחלטות.

אנחנו במהלך הדיון החלטנו שאנחנו מפרידים בין הפיצוי על ההתיקרות כתוצאה מפירות וצמצום הסובסידיות לבין תוספת היוקר. איננו מחליטים על שני הדברים ביחד.

לגבי תוספת היוקר, זה לא טעון אישור ועדת העבודה, זה דבר פורמלי. יש הצמדה לסעיף 11(ג) של הביטוח הלאומי. מה שהוועדה התבקשה לאשר ולהחליט הוא על פיצוי ההתיקרות הנובע מהמדיניות הכלכלית וצמצום הסובסידיות.

ח. שמעוני: פורסם שזה היה תוספת יוקר + התיקרויות, וזה הגיע ל-40%. המסמך מונח לפני. מסלפים את העניין. הוא עשה סיכום אחר. זו הונאה של חברי הוועדה. הוא התחייב וזה רשום בפרוטוקול. אני זוכר שח"כ ארידור כתב את זה על פתק. אני מבקש שהדבר הזה לא יהיה מוסל בספק ואני מבקש לצרף את זה לפרוטוקול.

היו"ר ש. אלמוזלינו: הודענו שאיננו נכנסים לנושא של תוספת היוקר, על זה נקיים דיון בנפרד. אנחנו דיברנו על פיצויי ההתיקרות הנובעים מפירות וצמצום הסובסידיות, וזה 20% לקיצבות הזקנה ו-24% לאלה שמקבלים הסבה סוציאלית. זו היתה ההצעה שדנה בה ועדת העבודה.

בקשר לתוספת היוקר נאמר על קיצבת הזקנה בלבד ולא על אלה שמקבלים הסבה סוציאלית. זה היה הסעיף הראשון שדנו בו וסיכמנו בו. נאמר שתוספת היוקר תשולם כינואר ויקחו בחשבון גם מה שנותנים כפיצוי כיום. אחרי זה דיברנו על מקבלי הסבה סוציאלית. הנושא היה אחר לגמרי. על זה סוכם. ח"כ ארידור התייחס לזה, הוא לא התייחס למקבלי הסבה סוציאלית.

ח. זיידל: בעת הדיון על תוספת היוקר, השארנו פתח שאנחנו יכולים לדון על הנושא מחדש.

ח. שמעוני:
עשו עיסקת חבילה ופרסמו בעתונים. אני מערער על זה ודורש לחזור על הדיון כי לפקדעתי זה לא משקף את דעת הועדה. במהלך הישיבה התחייבו כולם על דבר אחד ואחר-כך נשאר שני אנשים וקובעים דבר אחר.

היו"ר ש. אלמוזלינו: יכולת להשאר.
לא שונה שום דבר מההחלטה.

ה. זיידל:
אני מציע שיפענחו את הסטנוגרמה ואם יתברר שיש אי הבנה, אפשר לקיים דיון. אם יתברר שאין אי-הבנה, היו"ר תכתוב מכתב שהיה סיכום כזה וכזה. אנחנו רשאים לדון עוד פעם בעת ההחלטה על תוספת היוקר.

היו"ר ש. אלמוזלינו: לא החלטנו שום דבר על תוספת היוקר. הודענו על 20% ו-24%. מי דן על תוספת היוקר? להפך, הדגשנו שלא דנים על תוספת היוקר. אם אתה לא שבע רצון, אתה יכול לבקש דיון חוזר. אנחנו בקומוניקט פרסמנו על 20% ו-24% ולא דבר אחר. מה שמפרסמים אחרים - אותי לא מחייב.

ה. זיידל:
ועדת העבודה דנה עכשיו בשני נושאים מרכזיים: קליטת עליה ותעסוקה. אני הייתי מבקש את לוח ההמנים בשני נושאים אלה.

היו"ר ש. אלמוזלינו: יש עוד ישיבה בענייני שיכון, נדון בזה ביום שני.
יש עוד ישיבה בקשר לנושא של תעסוקה. אחר-כך נבחר בוועדת המשנה שתתחיל ללבן את הנושא. בדעתי להזמין את מר גולדברג מהטכניון לנושא הזה, למליאת הועדה או לוועדת המשנה ואחר-כך נגיע לסיכומים והעלאת הצעות בנדון.

אנחנו מתכננים לבקש את ראש הממשלה להופיע בוועדה. ועדת משנה שתיבחר, תגבש את המסקנות הסופיות בנושא.

א. מויאל: מבקש לקיים את הישיבות בתל-אביב בשעה 9.

היו"ר ש. אלמוזלינו: אעביר משאל בין החברים, אם החברים יסכימו נקיים את זה ב-9.

2. הבטחת זכויות העובדים בפשיטת רגל ובפירוק חברה

היו"ר ש. אלמוזלינו: אני מקדמת בכרחה את חה"כ שחל.

היתה הצעה לסדר היום של חה"כ שחל שנועה ל"גרב יפה" בעפולה. בעקבות הנושא הזה התפתח הדיון לשאלה כיצד לפתור את הבעיה פעם אחת לתמיד, להבטיח זכויות העובדים במקרה של פשיטת רגל. הנושא הזה היה שנים רבות בבירורים וטיפול של גורם זה ואחר; ההסתדרות, משרד העבודה, משרד המשפטים, חברי-כנסת שונים. גם ועדת העבודה נתנה דעתה על הנושא והוצאו מסקנות. בינתיים נתבקשו ע"י שר המשפטים שהועדה שתלכן את העניין תהיה ועדת שרים כדי שתקבע את עמדתה. נענינו לשר המשפטים והשהינו את הנושא בדיון הזה. הוצאו מסקנות ביניים מה שהיה קשור בעניין השוטף של "גרב יפה". היום מחדשים את הדיון.

אני רוצה להביא לידיעתכם את המכתב של
שר המשפטים בנושא הזה. הוא כותב:

"בהמשך למכתבי אליך בנדון מיום י"ג בתמוז תשל"ד, הפני להביא
לידיעת ועדת העבודה של הכנסת את סיכום הדיונים שהתקיימו בנושא
הנדון במסגרת משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, לאור המלצות הועדה
הבינמשרדית שהוקמה לבדיקת הבעיה.

הוחלט להגיש הצעת חוק לפיה יוקם ענף
ביטוח מיוחד במוסד הביטוח לאומי לשם הכסחת זכויותיהם של
העובדים במקרה של פירוק תאגיד או פשיטת רגל של המעסיק.

הזכויות המובטחות, לפי ההצעה, תהיינה
לתשלום שכר עבודה ופיצויי פיטורים עד לסכום של 15,000 ל"י,
ולתשלום חובו של המעסיק לקופת גמל עד לסכום של 1,500 ל"י,
וזאת לגבי כל עובד.

הסכומים האמורים יהיו צמודים לשכר הממוצע
במשק.

מימון ענף ביטוח זה יהיה מדמי ביטוח שישלמו
המעסיקים בשיעור של 0.1% מהשכר המשולם לעובדים, לרבות כל התוספות,
ולא תיקבע תיקרת השכר.

ניתן יהיה לשנות את שיעור דמי הביטוח בצו,
אם יתברר, לאור הנסיון והמצב במשק, שיש צורך בכך.

מובן, שעובד אשר יגיע לו מהמעסיק סכום
נוסף על זה שיקבל מהביטוח הלאומי, יוכל לגבות את הפרש, ככל
נושה, בדרך של הגשת תביעה לכונס הנכסים או המפרק, לפי העניין.

הצעת החוק נמצאת כבר בשלב של ניסוח, ולאחר
שתאושר בממשלה, תונח על שולחן הכנסת.

אנחנו נשמע הכהרות משני חברים, מהגב' תמר
פנחסוביץ שריכזה את הועדה, וממר ברק.

י. ברק:
אנחנו לא ניגשים לדיון בהצעה הזאת.
תבוא הצעת חוק בפני הכנסת. כרגע עומד
על סדר היום של הועדה סיכום הצעה לסדר היום בעניין "גרב יפה".
הועדה הוציאה מסקנות ביניים ביחס לעניינים הקשורים למפעל עצמו.
עכשיו על הועדה להוציא מסקנות סופיות בקשר לבעייה הכללית של
פירוק חברות בפשיטות רגל, כיצד המדינה צריכה לפתור את הבעיה.
ההצעה הזאת באה לתת תשובה לבעיות שהתעוררו בוועדה. אני חושב
שלא כדאי להגרר לפרטים של העניין שבסופו של דבר יגיע לדיון
לוועדה בתור הצעת חוק. אפשר לדון בכל נושא, אבל זה מוקדם לדון
בנושא הזה. מה שהועדה צריכה להחליט זה אם באופן עקרוני נראת
לה הדרך הזאת כפתרון או שהיא חושבת על פתרונות אחרים.
הדברים יידונו כאשר החוק יגיע.

מדובר בפשיטת רגל של מעסיק ופירוק חברה
אם המעסיק מאורגן כחברה או אגודה שיתופית או שותפות או אפילו
אגודה עותומנית, אם היא מעסיקה עובדים.

היום יש לעובדים זכות קדימה לפני כל תביעה
אחרת לקבל את זכויותיהם עבור שכר עבודה ופיצויי פיטורים עד לסכום
של 3150 ל"י. הזכות הזאת באה אחרי ששולמו כל החובות עבור הנושים
המובטחים, אנשים שיש להם מעבוד ספציפי על נכסי המעביד, כמו
משכנתא בנכסי דלא ניידים או קרקעות או מטלטלין.

אחרי זה חוב לעובדים עה 3150 ל"י. המציאות הוכיחה שאחרי שמשלמים לנושים הלוואות את החובות שלהם, מוכרים את הנכסים, נשאר מעט מאד כסף לסיפוק זכויות העובדים. נוסף לזה, הסכום של 3150 ל"י נקבע ב-1965 ומאז לא עלה. קופות הגמל לא היו מובטחות.

על שלוש הבעיות האלה היינו צריכים למצוא

פתרון.

היתה עוד בעיה קודמת שמצאה פתרון לפי היוזמה של חה"כ שחל, זה קופות הגמל שבוטחו בפיצויים. הכסף שמעביר המעביד לקופה אחרת. כאן הנושים ושמנו את היד על זה. לפי הצעת חה"כ שחל הנושה לא יכול לשים את היד על הכספים שמופקדים בקופה אחרת. כדי לפתור את הבעיה הזאת היו שתי הצעות.

היתה הצעה בפני הוועדה שהחוב לעובדים עד סכום מסוים יבוא לפני השעבודים הספציפיים האלה. קודם ישלמו לעובדים ואחר-כך לבעלי המשכנתאות. זה חל על כל עובד שמגיע לו. להצעה הזאת היתה התנגדות מכמה גורמים. הממשלה ראתה בהצעה הזאת דבר בלתי רצוי. זה היה מטיל עומס כבד מדי על מערכת האשראי במדינה, כי הבנק שנותן את ההלוואה לא יכול לעמוד בפני סיכון כזה בלתי ידוע; אי אפשר לדעת כמה פועלים יש במפעל, היום יש 10 עובדים ומחר יכולים להיות יותר. יוצא שנוצר סיכון שאי אפשר לחשב אותו מראש מבחינת הבנק, וזה היה מייקר את האשראי במשק בצורה בלתי רגילה. ייקור האשראי היה מביא לפשיטת רגל של אלה שלא עמדו בפני פשיטת רגל. ההצעה הזאת לא נראתה לנו. איגוד הבנקים התנגד בחריפות. לשכת התאום של הארגונים הכלכליים התנגדה גם כן, וגם לממשלה ההצעה לא נראתה. לכן הגענו להצעה הבאה:

הקמת ענף בטוח מיוחד לביטוח הלאומי, שמיועד להבטיח את הזכויות האלה, כשם שהביטוח הלאומי מבטיח את העובד בזמן אבטלה, כשם שהוא מבטיח את העובד במצב שקורה משהו וההכנסה הרגילה נפגעת.

הביטוח הלאומי הוא באופן טבעי הגוף שיכול

לטפל בזה.

לכן אנחנו מציעים, כמו שיש ענפי בטוח אחרים, שיהיה בטוח למטרה של תשלום החובות שישארו בזמן פשיטת רגל, פירוק חברה או תאגיד, החובות שמגיעים לעובדים ולקופות גמל. אנחנו חושבים על החוב שמגיע לעובד הנובע מהעבודה. אם העובד נתן הלוואה למעביד, זה לא שייך, אנחנו מתייחסים רק לחובות הנובעות מיחסי העבודה.

נניח שמעביד פשט את הרגל, חוסלו עסקיו. לא נשאר שום דבר. הוא חייב לעובדים עבור שכר עבודה ופיצויים פיטוריים. מי ישלם את הכסף? העובדים יפנו אל הביטוח הלאומי באמצעות המפרק שמטפל בחיסול החברה או בפשיטת הרגל. המפרק יעביר לנו את החשבונות של העובדים. הביטוח הלאומי ישלם את הכסף במזומנים בלי שהעובד ילך לבתי המשפט ויצטרך להוכיח שמגיע לו ובלי התדיינות משפטית מיותרת. הוא יקבל את כספו, את פיצויי הפיטורין עד לתקרה מסוימת. זה לא יכול להיות בלתי מוגבל כי יש קולוציה כספית. אנחנו קובעים דמי בטוח. רק המעביד ישלם את זה בשעור של 0,1%.

אותו דבר לקופות הגמל, קרן פנסיה, קופת

תגמולים, קופת-חולים, וכיו"ב.

מפזרים את האחריות על כולם, כולל מעסיקים שלא פשטו את הרגל, ע"י חלוקת הסיכון על כל הגופים האלה אנחנו מפחיתים את העומס הכספי ומאפשרים לקופה להתקיים. זה יהיה ענף בביטוח הלאומי.

מה זה קופות גמל? קופת גמל מורכבת משני חלקים: חלק שהעובד מקצה משכרו. כתקופה מסוימת הוריד המעביד מהשכר והכניס לכיסו וחלק שנגן שהמעביד חייב מכיסו לשלם. שני החלקים האלה נקראים חוב לקופת גמל. קופת גמל תקבל את הסכום הזה מביטוח הלאומי עד מקסימום של 1500 ל"י.

אחד החובות שיש להם עדיפות בפשיטת רגל זה מס הכנסה. המעביד מנכה מהעובדים ולא מעביר את הכספים. קורה שהוא מנכה לקופת גמל ולא מעביר.

א. מויאל: האם ההסתדרות הוזמנה לדיון?

היו"ר ש. אלמוזלינו: כן אבל לא יכלה להגיע. הם ביקשו להודיע שההצעה הזאת מוסכמת עליהם והם שומרים לעצמם את הזכות לבוא לוועדת העבודה ולהביע דעה. עקרונית הם מחייבים את ההצעה.

י. ברק: גם ההסתדרות וגם לשכת התאום של הארגונים הכלכליים הם בעד החוק הזה.

אני מציע לוועדה לא להכנס לויכוח לפרטי ההצעה אלא על העקרון. אנחנו מבקשים שוועדת העבודה תאמץ את העקרון ותדון בזה כאשר החוק יוגש לכנסת.

ס. הציאן: האם אלה שמציעים את החוק אינם חושבים שעם העובדה שהיום רוב המפעלים והמעסיקים מפקידים את פיצויי הפיטורין בקופות שונות, זה אחד הגורמים שיהיו פיגורים בתשלומים אלה?

ה. זיידל: אני מקבל את זה שנקיים דיון יותר יסודי כאשר הצעת החוק תונח על שולחננו.

החוק כמסגרת נראה לי. החוק בא להסדיר את היחסים בין עובד ומעביד לאחר שיסת רגל. יחד עם זה אינני יכול לקבל כל תוסא של קופת הגמל. אתם מציעים קופות גמל כולל הפרשות של מעביד ועובד. ההפרשות היום הם 10% ואתם מעמידים תקרה של 1500 ל"י. זאת אומרת שאתם מסכימים ש-8 - 10 חודשים זה המקסימום שהחוק הזה מאפשר לקבל בחזרה. לפי דעתי, אם מעביד מוריד כספים מהעובד ואינו מעביר לקופת גמל, זה ענין פלילי. אני לא מסכים שקופות גמל של 1500 ל"י יכללו את ההפרשות של העובד עד לתקרה זו. אולי הוא הוריד כמה שנים. אני מציע שקופות הגמל יכללו אך ורק הפרשות של המעביד לקופות גמל שקשורות עם פיצויים. לפי הצעה זו, קופות גמל יכללו תקרה של 1500 ל"י. אני מציע להגדיל קופות גמל ללא פיצויים. היום חלק מובטחים בפנסיה יסוד וחלק בפנסיה מקיפה כולל פיצויים. אם מכניסים הכל יחד זה מבלבל.

יתר הערותי אעיר כאשר יונח החוק לפנינו.

אני מודה ומתודה שזו אחת ההפתעות הנעימות בכנסת להפגש עם ועדת העבודה שדואגת לאדם שאין לו "אבא". מבחינה זו אני שמח מאד להיות חבר הוועדה ומחייב את עבודת הוועדה ואת יושבת הראש שלה.

היו"ר ש. אלמוזלינו: תודה רבה, זה בזכות כל חברי הוועדה.

ז. אמיר:

אני מצטרף לדבריו החמים האחרונים של
חה"כ זיידל. אמנם אני חבר חדש יחסית
בוועדת העבודה, אבל עד כמה שראיתי את עבודתה אני מתרשם לחיוב.
אשר לנושא החוק המוצע, בקשר להבטחת הזכויות
של העובדים בפיצויים וקופות גמל -

אנחנו צריכים לראות את המציאות כפי שהיא.
היום הפיצויים במרבית מקומות העבודה בארץ הם מרכיב חשוב ביותר.
מרכיב שמבטיח את קיומו של העובד בכל מקרה של פשיטת רגל.
לו היינו קיבוץ אחד במדינה, הייתי אומר שהחוק צוּק, הוא סוציאלי
החזק יעזור לחלש וכך ימצאו פתרונות למה שיקרה בעתיד. אבל
אנחנו יודעים שכל חוק יש בו סדקים. מה שמדאיג אותי בהצעה זו
הוא, שועדת החוקה של ההסתדרות סמכה עליו את ידה. שלחתי מכתב
ובו הסברתי למה אני מתנגד ל-0,1% שיטילו על השכר הכולל על כל
המעסיקים והמעבידים בארץ, אין בכוחו לפתור בעיות של מפעלים
רציניים, זכויות הגמל וזכויות הפיצויים מגיעים לעשרות מיליוני ל"י.
אבסורד כאשר הבטיחו לעובדים B150 ל"י ועכשיו רוצים להעלות
ל-15 אלף ל"י. אני חושש שיהיו הרבה מעבידים ומעסיקים במדינה
שלא יחששו יותר בנושא הפיצויים של עובדיהם ולא ידאגו לסכומים
מספיקים שיבטיחו את הפיצויים של עובדיהם שעלולים לפרוש מהעבודה.
ההסתמכות על הביטוח תהיה הרבה יותר חזקה מאשר הנסחת הפיצויים
המגיעים לאותו עובד. אני חושש שעובד לא יבטיח את כספי הפיצויים
בקופות כאלה, שלא תהיה לו זכות וחזקה להשתמש בהם כאשר י.
אם היום מבטיחים את מנהלי העבודה הבכירים ואת מנהלי המפעלים
בביטוח מנהלים, החוק הזה יעזור את ביטוח המנהלים.

לדעתי צריך מדי חודש להפריש סכום מיוחד
לזכותו של העובד שישא ריבית דרבית. כך זה יבטיח את הפיצויים
שהם יהיו שכר ריאלי של המשק הצמוד לתוספת יוקר.

זה יעזור לניידות העובדים, כאשר העובד
ידע שאלה זכויותיו בפיצויים, אלה זכויותיו בקרנות הפנסיה
או הגמל, והוא יכול להחליט מתי שהוא רוצה לעזוב את מקום העבודה
וללכת למקום אחר יותר נוח.

אם אנחנו היום מקימים קופה בביטוח הלאומי
המבטיחה את העובד בפני פשיטת רגל, אנחנו מחלישים את הסעיף
העיקרי של הסכמים קיבוציים בנושא הפיצויים. לדעתי, הקמת קופה
כזאת היא זריקת חול בעיניים. אין בקופה הזאת אפשרות ויכולת להבטיח
את הפיצויים המגיעים לציבור העובדים.

אין סיבה שלא להפריש מדי חודש לזכות העובד
כסף שיהיה בבנק או בקופת גמל, ולהחיל על זה את חוק הלנת השכר.
אם לא ניתן שיניים לחוק, ימצאו תמיד יהודים שעוקפים אותו.

אני מבין שזו הצעה לדיון טרומי, לפני
שהממשלה תניח את זה על שולחן הכנסת, אני מציע להזמין את שר
המשפטים ואת שר העבודה ולראות אם זה טוב או לא טוב, על מנת
להגיש משהו מושלם יותר לטובת העובדים.

היו"ר ש. אלמוזלינו: אנחנו מדברים על סוגיה בה התלכטנו שנים
רבות, וזו זכותם של עובדים כאשר חברה
או מקום עבודה פושט את הרגל. היו מקרים שאנשים עבדו 20 ו-30 שנה
ויצאו בשן ועין, לא קיבלו פרוטה של פיצויי פיטורין. איננו
מדברים על הסדר כולל לגבי כל הנושא של פיצויי פיטורין, יש חוק
פיצויי פיטורין.

אם אתה מחייב את כל המעבידים לשלם לקופה
כזאת, אתה משחרר אותם מחובתם.

ז. אמיר:

היו"ר ש. אלמוזלינו: אנחנו מדברים בסוגיה מוגדרת, מה קורה אם
יש פשיטת רגל. הדברים האחרים מעוגנים
בחוק פיצויי פיטורים ואיננו מדברים עליהם עכשיו.

במסגרת הדיונים שהתקיימו בשנים האחרונות
היתה הצעה להקים קרן. הקרן הזאת היתה צריכה להבטיח את אותם
העובדים כאשר יש פשיטת רגל, שיפצו אותם במידה מסוימת. הקרן
לא קמה כי חתה התנצדות. המדינה תצטרך להפריש אחוז מסוים
לנושא הזה, אותו דבר חברת העובדים. אבל כנראה שהגיעו למסקנה
שיש הכרח ללכת לסידור מעין זה. הנושא הכללי ימצא את פתרונו
בחוק הפנסיה.

אני מציעה שנתרכז בסוגיה הזאת שמונחת

לפנינו.

הועלו הצעות שונות שלא קיבלו אותן.
העקרון להקים ענף במסגרת הביטוח הלאומי, שיפרישו 0,1% משכר
העובדים במשק והקרן הזאת היא שתפצה את העובדים, זה טוב
מאשר המצב שהיינו נתונים בו עד כה. לא מקרה הוא שגם ההסתדרות
תומכת בעקרון. את הסכום נשאר לויכוח כאשר תהיה ההצעה לפנינו.
לכן אני מציעה להתרכז בנושא ולא נדבר על פיצויי פיטורים.

א. מויאל: אני רוצה שהצעת החוק הזאת תקבל את המימדים
הדרושים. עניין הפרשות מהעובדים, זה קיים.
אם המעביד מנכה מהעובד סכומים מסוימים במשך החודש ואינו מעביר
אותם לקופות, זו עבירה פלילית. הצעת החוק הזאת מצומצמת ביותר.
לשמחתי פשיטות רגל בארץ אינן רבות. אבל קורה שיש מעבידים קטנים
שפושטים את הרגל. במקרה כזה אנשים יוצאים בלי פיצויי פיטורים.
בפרט זה קורה במקומות בהן נהוגה פנסיה-יסוד, פנסיה מקיפה -
החוק מכסה. כאן מדובר במקומות בלתי מאורגנים או מקומות שיש
להם הסכם עבודה אבל מבוטחים בפנסיה יסוד. הבעיה היא של האיש
הקטן שיכול לצאת בלא כלום.

ההצעה הזאת באה להקים קרן לעת צרה.

לחברת העובדים צריך להיות עניין בהקמת קופה
כזאת, במקרה שמפעל שלה יפסיד. החוק הזה לא בא לפתור את
הבעיות שהעלה ה"כ אמיר. זה קטע קטן מתחומי ההצעה שבאה לסתום
את הפער הקיים.

מ. לוונבראון: ממבט ראשון נראה שזה כאילו פותר באופן
חלקי את בעיית הפיצויים וחובות של קופת
גמל כפועל במקרה שמפעלים פושטים את הרגל. אבל למעשה לא נראה
לי העקרון.

(א) בגלל הסיבה שהזכיר חה"כ אמיר, שזה יקל
על מעבידים מהדאגה לפיצויים ותשלומים לקופות גמל, כי יהיה ביטוח
איזה שהוא.

(ב) נראה לי גם שהאחוז לא יכול לעסות

את מה שמדובר כאן.

ג) אני מתנגד באופן עקרוני להכניס את הביטוח מההפרשות של קופות הגמל. אני בעד זה שנמצא פתרון שזה יהיה מעוגן בחוק כמו חוק הלנת השכר, שזה יחייב את המעבידים חודש בחודשו להפריש את הסכומים האלה. נראה לי שהממשלה הלכה כדרך הקלה. יותר קל להקים ענף נוסף בביטוח הלאומי מאשר למצוא דרכים איך ללחוץ על הבנקים בקשר לאשראי. למה יכול הפועל אחרי הנושים כאשר הוא הפריש משכרו? אם יש קשיים של אשראי, ימצאו דרך לפתור את זה.

אני מציע להקדים את תשלום הפיצויים והחובות על קופות הגמל לפני כל האנשים האחרים.

מ. דיציאן: האם אתם מתכוונים לבטל את זכות הקדימה הקיימת היום?

קופות הגמל מזניחות את זכויותיהם למרות שכל הזכויות מעוגנות בהסכמים קולקטיביים. קופות הגמל לא דואגות שהסכומים שהמפעלים מורידים מהעובדים, ייכנסו לקופה. זו גם אשמת מועצת הפועלים וועדי העובדות שלא דואגים לכך.

אני מקבל את ההערה שכל סיפור אחר של זכות קדימה ראשונה, למשכנתאות ומשכונות, יהרסו את האשראי ובעקיפים יהרסו את המפעלים.
אני מחייב את ההצעה עקרונית בלי לדבר על סכומים.

היו"ר ש. אלמוזלינו: רוצה לקרוא את מכתב ההסתדרות:

"קבלתי את מכתבך - וחשוב לנו לציין את שתוף הפעולה ותמיכת ועדת העבודה של הכנסת, בענין הבטחת זכויות העובדים בפשיטות רגל ופירוק חברה.
ר"ב אני מעביר לך את העתק המכתב שקבלנו משר המשפטים הח' ח. צדוק, והעתק מכתבי אליו - על הסכמת הועדה המרכזת להצעה בדבר הרחבת זכויות העובדים בפשיטות רגל ופירוק חברה, על-ידי הקמת ענף בטוח מיוחד למטרה זאת במוסד לבטוח לאומי.
אני מבקש להדגיש את בקשתנו לשר המשפטים ושר העבודה ולועדת העבודה של הכנסת, לפעול לזירוז החקיקה בנושא חשוב ורגיש זה, הנוגע ישירות לזכויות העובדים.
בברכת חברים, (-) צ. נתנזון"

פ. גרופר: אני מחייב את ההצעה וחושב שזה הפתרון. בצורה זו אפשר יהיה לשמור על זכויות הפועלים. דבר אחד צריך להיות ברור: אם לא יהיו מפעלים, לא יהיו פועלים ולא תהיה עבודה. צריך להבטיח תנאי אשראי. אנחנו יודעים איך התעשייה עובדת. מי שנותן את הכסף רוצה להגן עליו. אין אפשרות אחרת. אנחנו רוצים להבטיח את הפועלים, את זכויותיהם במקרה של אסון כמפעל מסוים שפושט את הרגל.

לכן אני מחייב את ההצעה ומבקש שיגישו אותה במהירות, אנחנו נשב ונחיש את התהליך, ואז יהיה יותר בטחון ופחות סיכון למפעלים.

מ. דיציאן: יש איזה שהוא מספר על המחזור של משכורות?

היו"ר ש. אלמוזלינו: זה אכניס 20 מיליון ל"י לשנה.

ז. אמיר: איך זה מתחלק?

י. ברק: בערך 1/3 משק פרטי ו-2/3 משק ציבורי.

האומדן של 1/3 ו-2/3 הוא אומדן גס מאד.
לגבי ההערות שהושמעו -

אתחיל בבעיה העקרונית, הנושא שהעלה חה"כ אמיר.
חיוב המעסיקים להפריש ע"י חוק לקצנות הפנסיה. הביטוי "קופות גמל"
הוא רחב. לפי ההצעה שלנו זה כולל: פנסיה, קופת תגמולים, דמי הכראה,
דמי שיקום, כל הזכויות הסוציאליות.

הבעיה של חוק חיוב תשלום הזכויות הסוציאליות
היא שונה ממה שאנחנו עוסקים כאן. הכנסת מטפלת בנושא של בטוח
בריאות ושם יוסדר ענין הפרשות לצורך בריאות. את הדבר הזה אפשר
להוריד מסדר היום.

אשר לבעיות שהעלה חה"כ אמיר, מל שרוצה להבטיח
את זה, צריך לראות זאת במסגרת חוק בטוח בריאות.

המשרד מכין חוק פנסיה כולל, זה יפתור את
הבעיה של הפקדת כספי הפיצויים.

פנסיה מקיפה כוללת פיצויים בדרך זו או אחרת.
הענין הזה יוסדר בחוק הפנסיה. לכן אני חושב שהדיון בשאלות
של הבטחת עתידו של העובד למקרה של זיקנה, מחלה או נכות, הו
דיון חשוב מאד אבל זה בנושא לגמרי אחר ממה שאנחנו מדברים עליו.
זה יובא לוועדה כאשר הממשלה תציע חוק פנסיה.

אני מציע לוועדה לא לערבב שני נושאים אלה.

אנחנו דנים רק במקרה שהמעביד פשט הרגל
ולא הפריש לקצנות. לפי דעת חה"כ אמיר ולוונבראון הם צ
לתמוך בחוק הזה, מדובר במקרה שיש חוק שמחייב את המעביד לשלם
והוא לא שילם. לכן מקימים קרן למקרה הזה. יש חיוב על פי הסכם
קיבוצי. למה להשאיר לו להנות בלי שישלם? המאזן שלו מראה 0, אין
לחכסף. הפתרון שמציע חה"כ לוונבראון אינו פותר את כל המקרים.
נניח שאין רכוש. מה קורה? כל קרן שתבטיח את האשראי תעלה הרבה
יותר למשק ולמדינה ולפועלים.

עלינו להבטיח את זכויות העובדים לפנסיה
ופיצויים וזה נושא בפני עצמו.

היתה שאלה באיזו מידה זה מהווה תמריץ שלילי
להפקיד בקופות תגמולים. הבעיה הזאת הטרידה אותנו. אין לנו ברירה
אחרת. רק הדרך שהצענו באה לפתור את הבעיה, ואם יש סיכון מסוים
צריך לקחת אותו, אין דרך אחרת. אם האלטרנטיבה היא כלום, יעדיף
האדם את ההצעה עם החסרונות.

כל הענין של הפרשות, הבטחת כספי פיצויים,
קיים בפנסיה מקיפה או בהסכם על צבירת כספי פיצויים בקרן.

יש גם צבירת כספי פיצויים בכנקים. אני חושב שהמעסיקים ימשיכו לעשות את זה משתי סיבות:

(א) יש עדיין ארגוני עובדים לומר משהו בנושא. יש הסכמים חתומים, על פנסייה מקיפה במפעלים מסוימים. יש הסכמים על צבירת כספי פיצויים. המעביד לא יכול להשתחרר מההסכמים האלה. לגבי חדשים, צריך לסמוך על ארגוני העובדים שישיגו את הדברים האלה. אני לא חושב שאם פה מבטיחים את הסכום הזה זה יבוא. וכול להיות שבאיזה מקרה מעביד מסוים יש לו ארגומנט עם ארגוני העובדים, והוא יגיד: למה אתם דורשים את זה ממני, 15,000 כבר מובטחים. התשובה היא שזה לא כל חלק משכר. יתכן שיבצלו את זה באיזה שהוא מקום. אנחנו שקלנו את הדבר, הגענו למסקנה שצריכים לקחת את הסיכון הזה על עצמנו.

היו"ר ש. אלמוזלינו: צריך להכניס סעיף שאין בענין הזה כדי לגרוע מהסכמים. אנחנו עוד נפבור על זה.

י. ברק: אנחנו באים לפתור את הבעיה של ששיטת רגל, ולא כאשר המעביד אינו רוצה לשלם פיצויים. מדובר במקרה שאין כסף לשלם. לא תעזור שביטה או תביעה לבית הדין לעבודה.

באשר לזכות הקדימה, אני לא הייתי מציג להכנס לזה כרגע. זה ענין מסובך מאד. אנחנו חושבים שלגבי העובדים אין צורך בזכות קדימה, כי תשלום של 15,000 ל"ג כמקסימום לפי החוב זה יותר טוב, זו זכות הקדימה שהיתה. אנחנו חושבים לתת לביטוח הלאומי זכות קדימה לגבות בחזרה את הסכום הזה.

לגבי השאלות של חה"כ זיידל, ענין אי-תשלום חובות שנוכו משכר העובד, זו עבירה פלילית. אנחנו רוצים שהמעביד ישלם את זה. אבל מה קורה כאשר הוא פושט רגל ואין כסף לשלם? אם המפרק או כונס הנכסים מצליח לממש כספים, קופת הגמל היא חלק מהנושים. אם נשאר כסף היא תקבל, אם לא נשאר, היא לא תקבל. אבל לולא ההצעה שלנו היא לא היתה מקבלת כלום. אנחנו מציעים 1500 וזה התקדמות לעומת המצב הקיים. בקשר לסכום, אפשר יהיה לדון.

מי שרוצה להבטיח זכויות, הפתרון הוא הגדלת הסכום, זה לא שייך לעקרון.

ה. זיידל: אני מתפלא שההסתדרות הסכימה על העקרון. כאן מדובר על זכויות שהמעביד הוריד מהעובד והכניס לכיסו.

מ. שחל: אינני מאמין שיש פתרון חד וחלק לנושא הזה. הפתרון חייב לבוא על חשבון כמה בעיות אחרות. ההגיון המשוט אומר, מדוע לא בעלה את כל פיצויי הפיטורין כזכות מועדפת ראשונה לפני שעבודים, כפי שהיתה ההצעה המקורית גם בהצעות החוק וגם בהצעה זו. כאשר מתברר שלפחות אלה שצריכים לתת את האשראי טוענים שבמצב האשראי הקיים, עם 33%, לקחת סיכון נוסף שלא ידוע מראש, עלול להכביד לא רק על האשראים שיינתנו בעתיד אלא גם על האשראים שניתנו בעבר, וזה יביא להתמוטטות המערכת הכלכלית.

במחיר כזה של כסף אפשר לקבל סיכון, אבל כל עוד אין נכונות, הדבר הזה לא יתקבל. נפגשתי עם אגוד הבנקים ונסית? לשכנע אותם, ולא הצלחתי. מאידך, יש בעיה של עובדים שנמצאים למעשה ללא פתרון במקרים של פשיטות רגל ופירוק. הפתרון המשפטי הקיים לא עונה על הכעיה. במקרים רבים לא הצליחו לממש אפילו את הסכום של 150 ל"י לחברי בוועדה - חה"כ אמיר ומויאל - אמרו שאין הרבה פשיטת רגל, אני לא בטוח. הנתונים שבידי הם שונים. היקף פשיטות הרגל השנתית הממוצע מגיע ל-400 מיליון ל"י ומי יודע מה ילד יום במצב הכלכלי? לכן הפתרון המוצע - הועדה צריכה לקבוע עמדה עקרונית אם רוצים לאמץ את ההצעה שזכות קדימה תהיה לפיצויי פיטורין.

אני נוטה לקבל את ההצעה של הקרן עם אסתיגות, שצריכה להאמר במסקנות הועדה. לא טוב שנציגי ההסתדרות לא באו. יש בעיה של קופות גמל ומה תהיה עמדת ההסתדרות לגבי הסכמי עבודה קיימים והעתידים. שאלות אלה צריכות להיות מופנות להסתדרות, ולא שההסתדרות תעלה על עגלה שהיא הזניחה במשך שנים משנת 1965 ועד היום, היא לא עשתה די כדי לקדם את הנושא הזה. עכשיו היא מסתפקת עם מה שסוכם. אני חושב שהועדה והיו"ר צריכים להעיר תשומת לב של נציגי ההסתדרות שמן הדין היה לשמוע את דעתם.

לחה"כ אמיר אני רוצה לומר: אינני חושב שהצעתך היא כלת בצוע. אביא דוגמא. חברת החשמל, אילו היו מהוונים היום בחברת החשמל, היתה החברה צריכה לשלם את הזכויות הסוציאליות של העובדים ולהפריש 900 מיליון ל"י. יש ויכוח בין העובדים והנהלה ובין הנהלה והממשלה. הם טוענים שהממשלה צריכה לדאוג לפנסיה ממשלתית. יש הוראה של הממונה על החברות הממשלתיות שהם צריכים להסדיר את בעיות הפנסיה. החברה מופיעה עם מאזן של חובות כלפי עובדיה. אם יתקבל חוק כזה, הם יפרישו מהחודש הבא, ומי שהוא היה צריך לדאוג לכיסוי הסכומים בעבר. המעביד כאן רואה את עצמו משוחרר. הוא היה מפריש היום וגומר את האחרייות שלו. בצדק ועדת העבודה והכנסת היו אומרים כי קודם כל צריך להבטיח את כל הזכויות. 900 מיליון ל"י, אני לא יודע אם הממשלה יכולה לשאת בנושא הזה. מאידך, חברה כמו חברת החשמל זה לא מן הצדק וההגיון להעמיס עליה פגמים כאלה. לגבי 60,000 עובדי המדינה, שידאגו להם להסדר אחר, שהוא בצורה של הפרשה. 90% ממקורות העבודה חתומים על הסכמים קיבוציים בהתאם לחוק הזה והם מופעלים. החוק שאני מדבר עליו יתן את המינימום ההכרחי. לו היו מועצות הפועלים והאגודים המקצועיים דואגים דאגה רצינית לרוב מקומות העבודה, אפילו במקרה של "גרב יפה" לא היינו מגיעים למצב שאנחנו צריכים לדאוג לאחר מעשה. לא צריך לשחרר את האגוד המקצועי מדאגה להסכם בו יובטחו זכויות העובדים. אחרי הפירוק של "אוסקורס", למרות שלמועצות הפועלים היה נסיון מר עם מפעלי אושא, ששם היתה שביתה, לא היתה הנחיה ברורה שבה ניתן סופסוף להסכם הקיבוצי. אפשר היה להכין סופסוף כזה להסכם קיבוצי ומזכיר האגודה, אם הוא חותם על ההסכם, יש מעיף שאומר שהפקדה בקופות יירשם בשמו של העובד. רק במקרה של "אוסקורס" התעוררו שתימתן הוראה מתאימה לכל מועצות הפועלים. לא בכל מועצות הפועלים מקפידים על הוראה גם היום. אם תיטול מהאיגוד המקצועי את האלמנטים האלה, מה נשאר לו?

בקשר לקופות הגמל, יש מציאות. חה"כ לוונבראון אומר שלא יודעים על פשיטת רגל. החוק אומר שאם פושט רגל חצי שנה לפני זה העביר כספים מהמפעל לקופתו הפרטית, יראו כזה הברחת הון. אבל עד שמגיעים לידועה שהעבירה נעברה, חצי השנה עוברת. אם יש בזה סטיספיקציה שמכניסים אותו לבית הסוהר, אני חושב שכן, אבל מזה כסף לעובדים לא יהיה. ההצעה אומרת כי במקרה זה קופת הגמל לא תסבול. מי שיוצא נפגע זה העובדים. הקרן צריכה להבטיח שהקופה לא תיפגע.

אני יוצא מההנחה ש-15 אלף זה יותן באופן אוטומטי. אני מניח שועדת העבודה תבדוק את הנושא ותגיע לפורמולה מתאימה שהעדכון יהיה אוטומטי וסביר ויבטיח את העובד באופן סביר. אני יוצא מההנחה שזה יוסדר. אני חושב שצריך להאמר כמסקנות הועדה שזה בא לענות על מינימום מסוים ועל היתרה תהיה זכות קדימה. צריך לשאוף להגיע שיתרת הסכום של הפיצויים שמגיעה לעובדים, תהיה לה זכות קדימה. אם באמת יש ביטוח, ברוב העול נושאים העובדים שאין סכנה שיפשו את הרגל. מדובר על קומץ של מעבידים שהם יוצאי-דופן. במקרה כזה, בין יתר הנושים אנחנו לא צריכים לדאוג לכך שהנושים יתעשרו על חשבון קופה שהמדינה והעובדים מממנים. אם היתה היום זכות קדימה שבה התחלק העובד יחד עם הנושים והנושים הם גופים כלכליים חזקים, אני לא צריך לשחרר אותם כדי שהם יהנו באופן מלא. אני חושב שהועדה צריכה להביע דעה שעל היתרה צריך למצוא פתרון של זכות קדימה הולמת.

כאן נאמר שועדת העבודה זכאית למלה טובה על דאגתה לענייני עובדים. אני רוצה לומר ללא היסוס - מבלי לגרוע מאף ועדה אחרת - אני חושב שועדת העבודה של הכנסת הוכיחה בדרך העקבית והעניינית את דאגתה לעובדים בצורה הטובה וההולמת ביותר, בצורה רצינית ובדיון מטצה. אני משוכנע שגם הטיפול במקרה זה, וזה לא סוד שהיו לי הצעות חוק באותו נושא בוועדות אחרות, אני יכול להצביע על אורה טובה ומהירות בטיפול כפי שזכיתי בנושא זה.

י. ברק: אני מציע לקבל את דברי חה"כ שחל, שהועדה תזכיר את זכות הקדימה.

אני מציע לא להזכיר פרטים. לא דנו בזה. לי יש הרבה מה לומר בנושא הזה ואני בטוח שגם לחברים אחרים יש מה לומר. אני מציע שהועדה תאמץ באופן עקרוני את הרעיון. העניין יבוא לדיון ואז אפשר יהיה לקבוע עמדה. זכות קדימה לא תלושה מכל הנושא. להכניס את הדבר הזה בלי דיון ממצא בנושא כולו נדמה לי שזה לא טוב.

היו"ר ש. אלמוזלינו: אני מציעה את הסיכום הבא:

ועדת העבודה רשמה לפני את הודעת שד המשפטים לועדת העבודה מיום 5.12.74 בדבר הבטחת זכויות העובדים. הועדה מחייבת את העקרונות המונחים בהצעות הממשלה בדבר הקמת ענף ביטוח מיוחד במוסד לביטוח לאומי לשם הבטחת זכויותיהם של העובדים במקרה של פירוק תאגיד או פשיטת רגל של המעסיק.

הועדה מחייבת הגשת הצעת החוק למימוש עקרונות אלה.

הועדה מבקשת מהממשלה להחיש את ההליכים להכנת הצעת החוק והכאתה בהקדם לכנסת לקריאה ראשונה.

י. ברק: אני רוצה להציע לכם נוסח כזה: הועדה תדון בפרטי החוק ובהשלכותיו במידה שישנם על כל ההסדרים הקיימים, כאשר הדבר יובא.

היו"ר ש. אלמוזלינו: אני מציעה שהסיכום יהיה פנימי ולא לפרסום, לא להנחת מסקנות על שולחן הכנסת. שהממשלה תדע שיש סיכום כזה בוועדת העבודה. יש כוונה להבטיח שהדבר הזה לא יהיה בו כדי לגרוע מהזכויות המובטחות בחוקים אחרים.

ט. שחל:

אין פה ענין של חוות דעת משפטית. ההצעה לסדר היום דיברה על מעמד זכות הקדימה של פיצויי הפיטורים במקרה של פשיטת רגל ופרוק חברה. אם מחליטים את זכות הקדימה ע"י קרן, החוק לא יכול, לדעתי, לבוא במקום זכות קדימה. זכות הקדימה היא חלק אינטגרלי מההצעה לסדר היום. ברגע שהחוק יובא, הוא יובא כמוצר מוגמר על בסיס החוק. איננו בטוח אם מחר לא תבוא הממשלה ותגיד שזה נושא חדש, לא מוכנים לדון בו. אני חושב שגם מבחינת הועדה חייבת שתהיה לה עמדה לפחות בכיוון הזה. הצעת היו"ר היא מתונה ביותר. היא לא קובעת מספרות. אנחנו אומרים לממשלה דבר אחד, שלדעת הועדה ענין זכות הקדימה חייב לא להפגע בצורה זו או אחרת. יתכן שמחר יגידו לנו שהקרן משלמת 15 אלף ל"י ותהיה זכות קדימה במקום הועדה, שאנחנו לא הראשונים ולא השניים אחרי זכויות של שעבוד ספציפי. אם מגיע לעובד 100,000 ל"י פיצויי פיטורים וקיבל 15,000, יהיה זכאי לזכות קדימה בסכום המקביל של 15,000 ל"י. או בכיסוח הלאומי כמו במקרה של מזונות לאשה גרושה שהכיסוח הלאומי יכול לגבות את הכספים יחד עם הנושים אחרים.

זו רק הבעת דעה של ועדה שדנה בנושא של זכות

הקדימה.

ת. מנחסוביץ:

ענין של נושא חדש בודאי לא יתעורר אם הממשלה תציע בכלל שינוי בזכות הקדימה. אם ישאר המצב של זכות קדימה, לא תהיה בעיה. אם הממשלה תעלה את זה, זה יהיה נושא ויעמוד בפני הועדה, זה לא יהיה נושא חדש. אם הממשלה תרצה למחוק את זכות הקדימה, זה עומד בפני הועדה. רציתי להציע לוועדה, כיון שכולם משתדלים להביא את ההצעה בהקדם, וענין הפרסום עלול לעכב, כי ישנם מעסיקים ובעלי בתים שיבקשו שכר דירה קודם, שלא לפרסם.

הסדר הוא: שעבודים ספציפיים, שכל עבודה עד 3150 ל"י, אחר-כך באים המסים לממשלה, אחר-כך שכר דירה, אחריהם מסים נוספים ואגרות ודמי כיסוח לאומי, אחריהם באים מזונות לאשה. זו בעיה שמסדירים אותה במסגרת תיקון פקודת פשיטת הרגל. אם כל אלה יבואו ויבקשו להשמיע דבריהם, תינתן להם האפשרות, - ואני אומרת זאת על דעת שר המשפטים - לכל מי שרוצה להשמיע דברו, תינתן אפשרות לעשות זאת.

כיון שזה איננו נושא חדש, הועדה תוכל להחליט. הממשלה יכולה להסביר את עמדתה, הועדה מחליטה.

מ. דיציאן:

כרגע שחוששים שאנשים אחרים יבואו ויטענו את טענותיהם, סימן שרוצים לבטל את זה.

מ. שחל:

זכות ראשונה מכוח בית המשפט זה שכר מפרק והוצאות פירוק. במעמד שני - גובה משכנתא שעבוד ספציפי. מעמד שלישי, שכר דירה. אני לא נבהל מזה שיבואו בעלי הבתים, ויטענו טענותיהם. במקום רביעי מסי הרכוש ומסים אחרים. במקום חמישי פיצויי פיטורים ושכר עבודה של עובדים. אם תבואנה אלמנות וגרושות לתבוע דמי מזונות, נקבל אותם כאן. לפי דעתי על הועדה לומר את דעתה בדבר זכות הקדימה.

היו"ר ש. אלמוזלינו: הועדה סבורה כי אין בהסדר זה כדי לבטל זכויות עובדים הקבועות בחוק. נוסיף את זה.

היו"ר ש. אלמוזלינו: כאשר ועדה מקבלת עקרון היא חייבת להגיד שהיא אמנם מקבלת את העקרון אבל הוא לא צריך לבטל דברים שנקבעו בחוק. אני גם כן רוצה להחיש את הבאת החוק.

ה ו ח ל ט

ועדת העבודה רשמה לפנייה את הודעת שר המשפטים לוועדת העבודה מיום 5.12.74 בדבר הבטחת זכויות העובדים. הועדה מחייבת את העקרונות המונחים בהצעות הממשלה בדבר הקמת ענף ביטוח מיוחד במוסד לביטוח לאומי לשם הבטחת זכויותיהם של העובדים במקרה של פירוק תאגיד או פשיטת רגל של המעסיק. הועדה מחייבת הגשת הצעת החוק למימוש עקרונות אלה. הועדה מבקשת מהממשלה להחיש את ההליכים להכנת הצעת החוק והבאתה בהקדם לכנסת לקריאה ראשונה. הועדה סבורה כי אין בהסדר זה כדי לבטל זכויות עובדים הקבועות בחוק.

חוק בית הדין לעבודה (תיקון)

מ. שחל: ההצעה אומרת כי ייאמר בסעיף 24(א) (2) כי סמכותו של בית הדין לדון בהסכמים קיבוציים מיוחדים. כתוצאה מכך, אם יש מקום עלוזה באיזור בית הדין האיזורי ויש שאלה של הוצאת צו בגין הסכם קיבוצי כללי, בית הדין האיזורי אין לו סמכות לבגן. היו מקרים שבהם ביזו את בתי הדין לעבודה ולא היתה אפשרות לתכוע את עלבוננו של בית הדין עצמו. מטרת ההצעה היא שבית דין איזורי שמופקד לחסל סכסוכי עבודה ולאחר אותם ככל האפשר מהר, יהיה מוסמך. ברוב המקרים הסכמים, קיבוציים או כלליים ולא מיוחדים, מי שחתם עליהם זו הנציגות הארצית של האיגודים. הצעת התיקון באה לתת סמכות לבית הדין האיזורי לדון בהסכם קיבוצי מיוחד וגם בהסכם קיבוצי כללי שחבריו שייכים לאותו גוף ונמצאים בתחום שיפוטו של בית הדין האיזורי לעבודה.

סביב הסוגיה הזאת של סמכות בית הדין האיזורי העלה נשיא בית הדין הארצי לעבודה הצעה שתימסר סמכות ייחודית שתמנע התדיינות בכל בית משפט רגיל. היום יש סמכות לבית המשפט המחוזי לדון בדברים הקשורים ביחסי עבודה של עובד ומעביד.

אני רוצה להקנות לבית הדין האיזורי סמכות שיוכל לדון בסכסוך בין הצדדים שהם חברים לאיגוד הארצי ולהפוך את זה לענין מקומי.

ז. אמיר: לשון החוק עונה על הענין לפי דעתי. אפשר היום להעביר את החוק לקריאה ראשונה אם הועדה תסכים לצמצם אותו למסגרת שלו. הנושא עצמו הוא חיוני מאד כי מקרים כאלה קרו ובית הדין הארצי הפנה תשומת לבנו לכך שצריך לתקן את החוק.

מר הולין:

היום סמכות בית הדין האיזורי לעבודה בסכסוכים
קיבוציים הנובעים מהסכם קיבוצי מיוחד,
הם הסכמים קיבוציים ארציים שהם הסכמים בין ההסתדרות והתאחדות
התעשיינים. מפעלים רבים חיים מכוח הסכמים ארציים. כאשר יש סכסוך
במפעל בו הזכויות והחובות של העובדים נקבעו על פי הסכם ארצי, נוצר
מצב שעל פיו הצדדים להסכם - ההסתדרות והתעשיינים - צריכים לפנות
לבית הדין הארצי. בית הדין האיזורי מוסמך לדון רק בסכסוך הנובע
מהסכם מיוחד. התעוררו בעיות שבהן מועצות הפועלים לא יכלו להביא
בעיות בפני בית הדין האיזורי, זאת היתה צהיכה לעשות ההסתדרות
בפני בית דין ארצי.

לכן צריך להרחיב את סמכותו של בית הדין האיזורי
כדי שיהיה מוסמך לדון בסכסוכים אלה.

הצורך של השינוי מקובל עלינו. יש לי הצעה
לשינויי הנוסח. היום סמכותו של בית דין איזורי היא בסכסוך מקומי.
אני הייתי מוס יף: וכן בסכסוך הנובע מסכסוך ארצי. אני מתאר לעצמי
שאפשר להגיע בעניין זה להסכם.

אני מבין שבשיא בית הדין הארצי לעבודה הופיע
בפני הועדה. התוספת שאני מציע היא, שפני לסכסוך הנובע מהסכם
מיוחד יהיה בית הדין האיזורי מוסמך לדון בסכסוך בין שני הצדדים
להסכם קיבוצי כללי. אם מועצת פועלים סבורה שנפגעה זכות, היא שמורה
להסתדרות. מה קורה כאשר המדובר בועד העובדים? ועד העובדים איננו
כשיר לחתום על הסכמים. אנחנו יכולים לא להגדיר את שחסי הצדדים
ובית המשפט יקבע. אני חושב שטוב להגדיר את יחסי הצדדים ולומר
שיחסי הצדדים למטרות סעיף זה, פירושה כי יהיה כשיר להיות צד בהסכם
קיבוצי מיוחד. מועצת פועלים כשירה להיות צד להסכם קיבוצי מיוחד.
הועד יפנה למועצת הפועלים. מועצת הפועלים תאמץ לעצמה אותם הסכסוכים
שהיא סבורה שהם נושא לסכסוך קיבוצי בהליך משפטי בקשר לאיגוד מקצועי.

אם מגדירים את יחסי הצדדים חשוב להגדיר אותם
כמי שכשיר להיות פרטנה להסכם. אם יאפשרו לכל ועד עובדים ללכת
לבית המשפט, יהיה שם תור גדול.

זכות להופיע בבית המשפט צריך להעניק רק למי
שהוענק לו תוקף להיות פרטנה להסכם קיבוצי. לכן אני מציע להוסיף
לחוק סכסוכי עבודה. לכן אני מציע להוסיף:
יחסי הצדדים לסעיף זה פירושו מי שהיה כשיר
להיות צד להסכם קיבוצי מיוחד.

מ. שחל:

לא במקרה השארתי את העניין ללא הגדרה.
מצד אחד אני נוטה לקבל את הדעה שצדדים
שהם כשירים לחתימה על הסכם קיבוצי היו היחידים בהצעת החוק, ויש
יש צורך להגדיר הגדרה ברובה למה הכוונה. מאידך יש תפישה שלפיה
בפרקטיקה יש לתת לועד העובדים סמכויות. אם הוא פעל במסגרת מועצת
הפועלים הבעיה לא תתעורר. כאשר הועד אומר שהוא ניתק את קשרו
ושום הליך לא מחייב אותו, קיימת בעיה. אני לא חושב שניתן להתעלם
ממנה. לא רציתי להחליט החלטה שתתפרש לכאן או לכאן. רוב הסכסוכים
מתבררים בבית הדין הארצי. מה שתחליט הועדה יתקבל על דעתי, כי
השיקולים הם לשני הכיוונים והם כבדי משקל. ועד העובדים טען
שענה שאי אפשר לזלזל בה. ועד העובדים נפגע, הוא מייצג את העובדים
ניתן את הסמכות לועד העובדים, מועצת הפועלים יוצאת כקליפה ריקה
מתוכן ביכולת שלה לקבוע את עמדת ההסתדרות. לכן לא מקרה השארתי
את זה פתוח. הועדה יכולה להגיע למסקנה נבונה יותר ממני.

ט. דיציאן:

יש לי ספקות מסוימים. אנחנו דנים בהסכם קיבוצי אחר ואז אנחנו מעבירים את הסמכות לבדוק או להעמיד למבחן איזה שהוא סעיף, או לועד העובדים או למועצת פועלים או לבעל מפעל בבית דין איזורי. שם יכולים לקבוע את גודל כל ההסכם הקיבוצי הארצי. אינני יודע מי הצד לערעור. אינני יודע אם האיגוד המקצועי הארצי או ההסתדרות יש להם סמכות ערעור. הם לא צד למשפט. זה מעורר בי ספקות רבים אם יכולים כאן במחיי יד לקבוע. יתכן שאכויות של עשרות אלפי פועלים יכולים להפגע בלי שמי שהוא יוכל להתערב, ואז ההסתדרות צריכה לפנות עוד פעם לבית הדין הארצי, למרות שבכל יתר המפעלים העניין לא התעורר. אני חושב שצריך לשקול את העניין. זה מרוקן את ההסכמים הארציים והקיבוציים מתוכנם וסמכותיהם. אם לא מוסיפים כאן את הזכות של החותם על ההסכם הקיבוצי הארצי, יש לו זכות בכל שלב ושלב מהדיון, כולל ערעור. הוא לפעמים לא יודע שקיים סכסוך בבית הדין לעבודה. לכן אם אנחנו רוצים ללכת לקראת זה אנחנו צריכים להוסיף שהגופים שחתמו על ההסכם הקיבוצי הארצי יכולים בכל שלב משלבי הדיון, כולל ערעור, להתערב בסכסוך. לפעמים יש במקום עבודה קטן רק שלושה עובדים וההסתדרות לא יודעת שיש סכסוך במקום הזה.

ה. זיידל:

לאחר שקיבלנו הסבר מנציג התאחדות התעשיינים נראה לי הדבר יותר מסובך מאשר קודם.

יש שתי שיטות במדיניות השכר.

שיטה אחת של מדיניות במפעלים ויש מדיניות שכר כוללת שהיא בהסכם הקולקטיבי. בהסכם הקולקטיבי מסדירים את יחסי העבודה, במקרה של סכסוך יש בוררות. אם ועד העובדים או המעביד ירצה ללכת לבית דין איזורי ואחד הצדדים יערער על זה, ההסכם הקיבוצי הכללי, לפסק-דין של בית הדין יכולה להיות השפעה שלילית או חיובית על הסכם כללי. מפעל קטן המעסיק 3 עובדים יכול, בצורה זו, להשפיע על 250 אלף עובדים.

חשוב לשמוע את נציגי ההסתדרות ולהשהות

את הדיון בנושא זה.

אני בעד שינואים שמפעל מקומי יוכל ללכת לבית הדין האיזורי ולכרר אותו בלי לבוא לבית הדין הארצי. אבל במקרה כזה יש צורך בשינוי בהסכם הקולקטיבי, ארצי, כי הסכם קולקטיבי ארצי לא נותן סמכות לועד העובדים ולמועצת פועלים ולא למעביד המקומי. אני מציע לשקול את זה היטב ולשמוע עוד פעם את הצדדים ולא לסכך את הנושא הזה.

פ. גרופר:

אנחנו מכקשים לדחות את זה כדי לקיים התייעצות סיעתית.

ז. אמיר:

בנושא הזה חייבים לשמוע את ההסתדרות. אני מתפלא שההסתדרות לא מצאה לנכון היום לבוא לכאן. השאלה חשובה. בלי לשמוע דעתה, אנחנו עלולים לסכך דברים במקום לפשט אותם.

בהסכם קיבוצי יש שלושה צדדים. יש הסתדרות, המעביד ונציגות העובדים הנבחרת המקומית. בהסכמים ארציים יכול להיות שיש מקום רק להסתדרות ולמעביד. אבל במרבית ההסכמים הקיבוציים, במקום שיש כוח לועדים, שכל תזוזה מזעזעת את היציבות במדינה, יש חשיבות גם לנציגות המקומית.

גם כאשר יש הוראה לעובדים לחזור לעבודה, מחליטה לפעמים האספה הכללית שרק החלטת האספה סוברנית להורות לעובדים לחזור לעבודה תקינה. לפעמים החלטת האספה הכללית היא מעל להחלטת מועצת הפועלים. אז צריך להוציא אלפי צוויים להורות לכל אחד בנפרד לחזור לעבודה. לכן אנחנו צריכים לשמוע את נציגי העובדים בשאלה זו בטרם תובא ההצעה לקריאה ראשונה לכנסת.

מר הולין:
ההסתדרות צריכה להגיד שהיא רוצה לשלול מהעובדים להיות צד בסכסוך או שהיא נותנת את הכוח לנציגים והיא לא מעונינת בזה.

ז. אמיר:
אני מציע לפנות למחלקה לתחירה בשם הועדה ולהבקש שיופיעו לישיבה הקרובה בטרם נגיש את ההצעה.

היו"ר ש. אלמוזלינו: הועדה לא צריכה לנהוג אחרת מאשר כלפי כל גוף אחר. אנחנו מפנים תשומת לב שני הגורמים והם חייבים לעקוב אחר ההצעות המוגשות בנוגעות לעניינים שלהם. אותו דין חל על ההסתדרות. ההסתדרות חייבת לעקוב בערבות יותר גדולה אחר הצעות חוק פרטיות וגם של הממשלה. אני לא מסתפקת בזה. אני מיד העברתי הצעות חוק של חה"כ שחל לידיעת ההסתדרות, ניקשתי לחוות דעתם. אי אפשר לחכות בלי גבול. אנחנו נקיים דיון נוסף תוך שבועיים. הנושא הזה נוגע להם והם צריכים להיות מעוניינים להופיע. אנחנו חייבים לטפל בהצעות חוק ולא להזניח אותן. נזמין אותם לדיון בעוד שבועיים. אם יופיעו - מה טוב. להשהות יותר את הדיון - אני לא מוכנה.

מ. שחל: אנחנו דנים בקריאה טרומית של הצעת חוק שצריכה לכוא לקריאה ראשונה. לו הממשלה היתה מגישה הצעת חוק לא היתה שואלת את הועדה ואת ההסתדרות אלא מגישה את ההצעה ומתחילה בקריאה.

הבעיה מחייבת תיקון. בית המשפט הביע דעתו כמה פעמים. נשיא בית הדין לעבודה חייב את התיקון. יש ויכוח שדיבר עליו מר הולין. אני מוכן לקבל מה שהועדה תחליט.

אני נוהג לשלוח כל הצעת חוק הנוגעת לענייני עבודה להסתדרות. במקרה זה נהגתי כך. מיד עם הגשת הצעת החוק העברתי אותה בשלב הקודם להסתדרות. דיברתי על חוק פיצויי פיטורין? אני לא דיברתי. בשעתו היתה ועדה שהוקמה בשנת 1965 וסכמה את העבודה ב-1967. מ-1967 עד 1972 איש לא מצא לנכון לקדם את העניין בהסתדרות.

ההסתדרות הוזמנה. החומר הועבר אליהם. קריאה טרומית איננה קובעת שום דבר. הועדה צריכה לקבול את הנושא ראוי לכוא לקריאה ראשונה. זה הכל. היא לא קובעת את הנוסח הסופי אלא אם הוא ראוי להיות מופח על שולחן הכנסת. אני לא חושב שהועדה צריכה לבנות את עצמה. היא הזמינה את הנציגים וההסתדרות יכלה לכוא כפי שבא נציג הלשכה לתאום שהביע עמדתו לגוף העניין. אני מבקש שייקבע מועד. עד שהצעת חוק מגיעה לשלבים אלה זה עניין של שנים.

א. לוונבראון: אני רוצה להביע הסתייגות מהחוק. זה בא להרחיב את סמכויות בתי הדין לעבודה האיזוריים בסכסוכי עבודה. היו מקרים שבתי הדין לעבודה פסקו שועד העובדים לא ממלא את תפקידו היטב וצריך לפטר אותו. היו מקרים שהשופט לוונברג יצא בהתקפה. לדעתי סכסוכי עבודה צריכים למצוא את פתרונם במאבק בין ההסתדרות והמעבידים.

מ. כהן: אני מתפלא על חה"כ שחל שלקח את הדבר בצורה פשטנית, עם כל הכבוד. דוקא ענין של "חוסי חשמל" מעורר את הבעיה בחומרתה. יהיה שם סכסוך די רציני ואם באים לתקן את החוק צריך לבחון אותו היטב, מה עוד שנציגי העובדים לא נמצאים כאן. עם כל הכבוד לנשיא בית הדין לעבודה לוועדה יש דעה ונציגי ההסתדרות צריכים גם להביע דעתם. מה שהזכיר חה"כ דיציאן, שמפעל קטן של שלושה אנשים עלול לפגוע בכל המערכת של יחסי העבודה, גם כן צריך לשקול. אני מקבל את דעת היו"ר שצריך לדחות את הדיון לשבועיים. אני מבקש להביע את מורת רוחם של חברי הוועדה להסתדרות שהם לא הופיעו.

י. ברק: אם רוצים להתייעץ עם הסיעות כדאי לקבל אינפורמציה והבהרות בנושא הזה.

החוק מאפשר לארגון עובדים שחתום על ההסכם להתעב אם זה הסכם ארצי אותו ארגון שחתום על ההסכם הארצי, יכול להופיע בבית הדין בכל הליך. לשאלה איך להודיע - זה ענין טכני יש תקנות דיון. לא בדקתי את התקנות בשאלה הזאת, אם תתעורר הבעיה אפשר לכתוב שצריך להודיע לאותו ארגון. בתקנות הדיון אפשר לכתוב למי שולחים הזמנות, למי מודיעים. זו טכניקה, זה ניתן לסידור. אבל זכות הארגון להופיע בפני בית הדין ולהשמיע טענותיו, קיימת בחוק. המדובר בסמכות בית הדין לעבודה לדון בסכסוכים קיבוציים. יכול להיות מצב שההסתדרות רוצה להגיש תביעה נגד מפעל כמו שהיה מקרה שרצו להגיש תביעה נגד מפעל שישלם מס ארגון, החובה היתה כתובה בהסכם העבודה הכללי, אבל אותו מפעל לא חתום על הסכם העבודה הכללי אלא התאחדות בעלי התעשייה. אז, כדי להגיש את התביעה היתה צריכה התביעה להיות נגד התאחדות התעשיינים. זה הופך סכסוך מקומי לסכסוך ארצי בין שני ארגונים. הצעת התיקון אומרת: בוואו נאפשר שתהיה זכות להופיע לבית הדין לעבודה גם לגוף שאיננו חתום על הסכם קיבוצי. אם המעביד רוצה להגיש תביעה נגד מועצת פועלים, והחתום זה הועד הפועל של ההסתדרות, הוא לא יכול להגיש את התביעה אלא אם מועצת הפועלים היא צד להסכם. אם הארגון הארצי חתום, מועצת הפועלים איננה צד. ההצעה אומרת לאפשר לבית הדין לעבודה לדון בסכסוך קיבוצי ולא אינדיבידואלי. השאלה היא: מי הצדדים שיכולים לבוא לבית הדין לעבודה. מצד המעבידים יכולים להיות המעביד המסוים או ארגון המעבידים. הארגון חתום על ההסכם הכללי, נשאר המעביד. מצד העובדים יש כמה אפשרויות. יש אפשרות של ועד העובדים, יש אפשרות של מועצת הפועלים, האיגוד הארצי. הבעיה היא אם מועצת הפועלים או ועד העובדים יהיה מוסמך. אנחנו מדברים על הזכות לבוא לבית הדין לעבודה ולתבוע את הפיתוש של ההסכם.

יש בעיה במישור הציבורי, אם זה רצוי לתת לוועד העובדים זכות עמידה כדין בבית הדין לעבודה. לגבי מועצות הפועלים, אין שאלה כזאת. כאשר דנו בזה, אמרנו שהזכות הזאת של עמידה כדין צריכה להיות למועצות פועלים; לגבי ועדי עובדים חשבונו שזה לא צריך להיות כי ההסתדרות מייצגת את העובדים. מועצות הפועלים הן חלק מההסתדרות שמוסמכת לעשות הסכמי עבודה. יכול להיות ניגוד אינטרסים או מחלוקת בין ועד מקומי למועצת פועלים.

לפעמים ההסתדרות חושבת שלא כדאי להביא ענין לבית הדין לעבודה כי הפירוש המשפטי איננו כפי שההסתדרות התכוונה כאשר חתמה על ההסכם. הסכם קיבוצי אפילו ענפי יוצר זכות אינדיבידואלית של כל איש ואיש. עובד בודד או מעביד בודד יכול להגיש תביעה לפסק-דין הצהרתי. מבחינה משפטית אי אפשר למנוע שתבוא הבעיה לבית הדין לעבודה בצורה זו או אחרת. אם הענין איננו בסמכות בית הדין לעבודה, הוא בסמכות של בית משפט אחר. אין חלל ריק. לבית המשפט המחוזי יש סמכות גורפת. אי אפשר למנוע שכית המשפט ידון בשאלה של פירוש הסכם קיבוצי. מהצד הציבורי חשבנו שלקבוע בחוק מעמד לוועד העובדים, זה לא עולה בקנה אחד עם הסדר והארגון הנכון של יחסי עבודה. שפירוש הסכם קיבוצי הוא ענין בין ארגון העובדים והמעבידים. לכן הבעיה היא בתחום שיקול הדעת הציבורי. השאלה היא אישה מעמד ציבורי יש לוועד עובדים ולמועצת פועלים כאשר מדובר בהופעה בבתי הדין לעבודה. זה לא מונע מועד העובדים או גופים אחרים לעשות פעולות אחרות. אפשרות של פעולה אחרת קיימת וזה לא נוגע לכאן.

נשיא בית הדין לעבודה הופיע והציע שבית הדין יהיה מוסמך לדון בכל סכסוך קיבוצי. הוא לא הגביל את זה למועצת פועלים או לוועד עובדים. כל מי שיופיע בפני בית הדין יוכל להופיע בתנאי שזה סכסוך קיבוצי. אין הגדרה מדויקת מה זה סכסוך קיבוצי. ההצעה הזאת עומדת בסתירה למה שחשבנו להביע בוועדה. היא עומדת בסתירה גם להצעת שחל. אבל משום כבודו של נשיא בית הדין הארצי, אני רוצה להביא את הדבר הזה לדיון אצלנו באופן יסודי יותר. עמדתנו היתה והיא כיום, ברגע זה - שאנחנו כעוד הסייגים שיאמרו שהסמכות ניתנת למועצות הפועלים. יש מקרים שהנציגות של ההסתדרות מורכבת ממועצות פועלים וועד עובדים יחד.

היו"ר ש. אלמוזלינו: הדיון היה להבהרת נקודות בהצעת החוק. התרומה של מר הולין הבהירה עוד יותר את הנקודה.

אני מציעה שמר ברק, על סמך הדיונים, יכין לנו טיוטא של הצעת חוק. הדיון יתקיים בעוד שבועיים.

המשך הדיון נדחה.

הישיבה ננעלה בשעה 1.30